

IZJAVA O MEDNARODNIH KATALOGIZACIJSKIH NAČELIH

Uvod

Na mednarodni konferenci o katalogizacijskih načelih leta 1961 so sprejeli izjavo o tako imenovanih *pariških načelih*.¹ Cilj, da bi le-ta služila kot osnova za mednarodno standardizacijo v katalogizaciji, je bil zagotovo dosežen: večina katalogizacijskih pravilnikov, ki so jih od takrat sestavili po vsem svetu, je *načelom* sledila dosledno ali pa v veliki meri.

Po več kot štiridesetih letih so enotna mednarodna katalogizacijska načela še toliko bolj potrebna in zaželeni, kajti katalogizatorji in uporabniki po vsem svetu uporabljajo prek spleta dostopne javne kataloge (OPACs – Online Public Access Catalogues). Sedaj, na začetku 21. stoletja, je IFLA pobudnica priprave novih načel, ki jih lahko uporabljamo tako v prek spleta dostopnih knjižničnih katalogih kot tudi v širšem okolju. Njihov osnovni namen pa je predvsem ta, da ustrezajo potrebam uporabnikov kataloga.

Ta izjava nadomešča *pariška načela* in razširja njihov obseg na vse vrste gradiva, tako da niso zajeta le dela v obliki besedila, ter na vse vidike bibliografskih ter normativnih podatkov, ki jih uporabljajo v knjižničnih katalogih, in ne velja le za izbor ter obliko vstopnega elementa. Vključuje tudi navodila, ki naj bi jih vključili v katalogizacijske pravilnike po vsem svetu, in ne le načela in cilje (tj. funkcije kataloga), ter navodila za možnosti iskanja in najdenja.

Izjava vključuje naslednje:

1. Obseg
2. Splošna načela
3. Entitete, atributi in odnosi
4. Cilji in funkcije kataloga
5. Bibliografski opis
6. Vstopne točke
7. Osnove za učinkovito iskanje

Nova načela temeljijo na uveljavljenih katalogizacijskih praksah v svetu² ter na konceptualnem modelu v dokumentu IFLE *Functional Requirements for Bibliographic Records* (FRBR).³

Upamo, da bodo ta načela okrepila mednarodno izmenjavo bibliografskih in normativnih podatkov in vodila izdelovalce katalogizacijskih pravilnikov pri njihovih prizadevanjih za razvoj mednarodnega katalogizacijskega pravilnika.

¹ International Conference on Cataloguing Principles (Paris : 1961). *Report*. – London : International Federation of Library Associations, 1963, str. 91-96. Dostopno tudi v: *Library Resources and Technical Services*, v. 6 (1962), str. 162-167; in *Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961*. – Annotated edition / with commentary and examples by Eva Verona. – London : IFLA Committee on Cataloguing, 1971.

² Cutter, Charles A.: *Rules for a Dictionary Catalog*. 4th ed., rewritten. Washington, D.C.: Government Printing office. 1904,

Ranganathan, S.R.: *Heading and Canons*. Madras [India]: S. Viswanathan, 1955 in Lubetzky, Seymour: *Principles of Cataloging. Final Report. Phase I: Descriptive Cataloging*. Los Angeles, Calif.: University of California, Institute of Library Research, 1969.

³ *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Dostopno na spletni strani IFLE: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr> (september 1997, dopolnjeno in popravljeno februarja 2008)

Model FRBR bodo kmalu razširili z dokumentoma *Functional Requirements for Authority Data* (FRAD) in *Functional Requirements for Subject Authority Data* (FRSAD).

1 Obseg

Tukaj navedena načela naj služijo kot vodilo pri razvoju katalogizacijskih pravilnikov. Uporabna so tako za bibliografske kot za normativne podatke ter za obstoječe knjižnične kataloge. Načela lahko uporabljamo tudi za bibliografije in druge baze podatkov, ki jih izdelujejo knjižnice, arhivi, muzeji in drugi.

Njihov cilj je zagotoviti enoten dostop do opisnih in predmetnih kataložnih zapisov za vse vrste bibliografskih virov.

2 Splošna načela

Izdelava katalogizacijskega pravilnika sledi različnim načelom⁴. Njihov namen je predvsem ta, da ustrezajo uporabnikom kataloga.⁵

- 2.1 *Ustreznost za uporabnike* kataloga. Pri odločitvah, sprejetih pri izdelavi opisov in kontroliranih oblik imen za dostop, moramo upoštevati uporabnika.
- 2.2 *Splošna raba*. Besedišče, ki ga uporabljamo v opisih in za dostop, mora biti usklajeno z besediščem, ki ga uporablja večina uporabnikov.
- 2.3 *Prikaz*. Opisi in kontrolirane oblike imen morajo temeljiti na sami entiteti.
- 2.4 *Točnost*. Entiteta mora biti opisana verodostojno.
- 2.5 *Kaj zadostuje in kaj je potrebno*. Vključiti je potrebno le tiste elemente opisa in kontroliranih oblik imen za dostop, ki jih potrebujejo uporabniki in so bistveni za enoznačno identifikacijo entitete.
- 2.6 *Pomen*. Elementi morajo biti v bibliografskem smislu pomembni.
- 2.7 *Ekonomičnost*. Kadar obstajajo alternativni načini za doseg cilja, damo prednost tistemu, ki je najbolj ekonomičen (se pravi, da je najcenejši ali omogoča najpreprostejši dostop).
- 2.8 *Doslednost in standardizacija*. Opise in oblikovanje vstopnih točk moramo standardizirati v največji možni meri. Tako omogočimo večjo doslednost, z njo pa povečamo možnost medsebojne izmenjave bibliografskih in normativnih podatkov.
- 2.9 *Integracija*. Opisi za vse vrste gradiva in kontrolirane oblike imen vseh vrst entitet naj v kar največji meri temeljijo na skupnem zbiru pravil.

Pravila v katalogizacijskem pravilniku morajo biti logično utemeljena in ne poljubna. Zavedamo se, da si navedena načela v nekaterih okoliščinah lahko med seboj nasprotujejo in da je v takem primeru treba izbrati logično, praktično rešitev.

3 Entitete, atributi in odnosi

Pri izdelavi katalogizacijskega pravilnika moramo upoštevati entitete, attribute in odnose, ki jih določajo konceptualni modeli v bibliografskem okviru.⁶

3.1 Entitete

Bibliografski in normativni podatki lahko predstavljajo naslednje entitete:

delo,
izrazna oblika,
pojavnost oblika,
enota,⁷

⁴ Le-ti so utemeljeni v strokovni literaturi, še zlasti v delih Ranganathana in Leibniza, kot je opisano v: Svenonius, E.: *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000, str. 68. Pri predmetnih tezavrih veljajo še druga načela, ki pa še niso vključena v to izjavo.

⁵ Načela, predstavljena v točkah od 2.2 od 2.9, niso razvrščena v posebnem vrstnem redu.

⁶ Konceptualni modeli, ki jih je razvila IFLA, so FRBR, FRAD in FRSAD.

oseba,
rodbina,
korporacija,⁸
pojem,
predmet,
dogodek,
kraj.⁹

3.2 Atributi

Atribute, ki identificirajo posamezno entiteto, je potrebno uporabljati kot podatkovne elemente.

3.3 Odnosi

Potrebno je identificirati bibliografsko pomembne odnose med entitetami.

4 Cilji in funkcije kataloga¹⁰

Katalog mora biti praktično in učinkovito orodje, ki uporabniku omogoča, da:

- 4.1 **najde** bibliografske vire v zbirki s pomočjo iskanja prek atributov posameznih virov ali odnosov med njimi;
 - 4.1.1 **najde** posamezni vir
 - 4.1.2 **najde** zbir virov:
 - vse vire, ki pripadajo istemu delu,
 - vse vire, ki utelešajo isto izrazno obliko,
 - vse vire, ki ponazarjajo isto pojavno obliko,
 - vse vire, povezane z določeno osebo, rodbino ali korporacijo,
 - vse vire o določenem predmetu,
 - vse vire, določene z drugimi kriteriji (jezik, kraj izida, leto izida, vrsta vsebine, vrsta nosilca itn.), običajno kot dodatno omejevanje rezultatov iskanja.
- 4.2 **identificira** bibliografski vir ali dejavnik (se pravi, da ugotovi, ali opisana entiteta ustreza tistemu, kar išče, ali pa ugotovi razliko med dvema ali več entitetami s podobnimi lastnostmi);
- 4.3 **izbere** bibliografski vir, ki ga potrebuje (se pravi, da izbere vir, ki ustreza njegovim zahtevam glede medija, vsebine, nosilca itn., ali pa izloči vir, ki njegovim potrebam ne ustreza);
- 4.4 **pridobi** opisano enoto ali **prejme** dostop do nje (se pravi, da dobi informacijo o tem, ali je mogoče enoto kupiti, si jo sposoditi itn., ali pa dostopati do nje po elektronski poti prek spletne povezave z oddaljenim virom); ali pa pridobi normativne ali bibliografske podatke oziroma prejme dostop do njih.
- 4.5 **se giblje** znotraj samega kataloga in izven (s pomočjo logične razporeditve bibliografskih in normativnih podatkov ter prikaza enostavnih načinov preiskovanja, vključno s prikazom odnosov med deli, izraznimi oblikami,

⁷ Delo, izrazna oblika, pojavna oblika in enota so entitete prve skupine v modelu FRBR.

⁸ Oseba, rodbina in korporacija so entitete druge skupine v modelih FRBR in FRAD.

⁹ Pojem, predmet, dogodek in kraj so entitete tretje skupine v modelu FRBR. Vse entitete so lahko vsebinsko povezane z delom.

¹⁰ Točke od 4.1 do 4.5 temeljijo na: Svenonius, Elaine: *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000.

pojavnimi oblikami, enotami, osebami, rodbinami, korporacijami, pojmi, predmeti, dogodki in kraji).

5 Bibliografski opis

- 5.1 Splošno pravilo je, da za vsako pojavno obliko izdelamo poseben bibliografski opis.
- 5.2 Bibliografski opis običajno temelji na enoti kot predstavnici pojavne oblike in lahko vsebuje attribute, ki se nanašajo na delo (dela) in izrazno obliko (izrazne oblike), ki ju (jih) uteleša.
- 5.3 Opisni podatki morajo temeljiti na mednarodno sprejetem standardu.¹¹
- 5.4 Popolnost opisov je lahko različna, kar je odvisno od namena kataloga ali bibliografske baze podatkov. Uporabnik mora poznati stopnjo popolnosti.

6 Vstopne točke

6.1 Splošno

Vstopne točke za najdenje bibliografskih in normativnih podatkov moramo oblikovati po splošnih načelih (gl. **2. Splošna načela**). Lahko so kontrolirane ali nekontrolirane.

6.1.1 Zagotoviti moramo kontrolirane vstopne točke za normativne in variantne oblike imen entitet, kot so osebe, rodbine, korporacije, dela, izrazne oblike, pojavne oblike, enote, pojmi, predmeti, dogodki in kraji. Kontrolirane vstopne točke zagotavljajo doslednost, ki je potrebna za povezovanje bibliografskih zapisov za med seboj povezane vire.

6.1.1.1 Izdelati moramo normativne zapise, s katerimi kontroliramo normativne oblike imen, variantne oblike imena in označevalce, ki jih uporabljamo kot vstopne točke.

6.1.2 Zagotovimo lahko nekontrolirane vstopne točke v obliki bibliografskih podatkov za imena, naslove (npr. stvarni naslov, prevzet s pojavne oblike), kode, ključne besede itn., ki v normativnih zapisih niso kontrolirani.

6.2 Izbira vstopnih točk

6.2.1 Vstopne točke za **bibliografski zapis** vključujejo normativne vstopne točke za dela in izrazne oblike (kontrolirane), utelešene v viru, naslov pojavnih oblike (običajno nekontroliran) in normativne vstopne točke za ustvarjalce del.

¹¹ Mednarodno sprejeti standard, ki velja za knjižničarstvo, je Mednarodni standard za bibliografski opis (*International Standard Bibliographic Description*).

6.2.1.1 Korporacija kot ustvarjalec: Korporacija velja za ustvarjalca tistih del, ki izražajo kolektivno misel ali delovanje korporacije, in kadar besedilo naslova, skupaj z naravo dela, jasno kaže na to, da je korporacija kolektivno odgovorna za vsebino dela. To velja tudi, če je kot avtor naveden posameznik v vlogi uradnika ali uslužbenca korporacije.

6.2.2 Dodatne vstopne točke za bibliografske zapise moramo zagotoviti za normativne vstopne točke za osebe, rodbine, korporacije in predmete, za katere menimo, da so potrebne za najdenje in identifikacijo opisanega bibliografskega vira.

6.2.3 Vstopne točke za normativni zapis vključujejo tako normativne oblike imena entitete kot tudi variantne oblike imena.

6.2.4 Dodatni dostop lahko omogočajo imena sorodnih entitet.

6.3 Normativne vstopne točke

Normativno vstopno točko za ime entitete moramo zabeležiti v normativnem zapisu skupaj z označevalci entitete in variantnimi oblikami imena. Normativno vstopno točko bomo morda potrebovali kot privzeto obliko prikaza.

6.3.1 Normativne vstopne točke moramo izdelati v skladu s standardom.

6.3.2 Jezik in pisava normativnih vstopnih točk

6.3.2.1 Kadar so imena zapisana v različnih jezikih in/ali pisavah, za normativno vstopno točko za ime izberemo podatke, ki jih najdemo na pojavnih oblikah dela v izvirnem jeziku in pisavi.

6.3.2.1.1 Če tega jezika in pisave v katalogu običajno ne uporabljamo, lahko normativna vstopna točka temelji na oblikah, ki jih najdemo na pojavnih oblikah ali v referenčnih virih v enem od jezikov in pisav, ki najbolj ustrezajo uporabnikom kataloga.

6.3.2.1.2 Omogočiti je treba dostop do oblike v izvirnem jeziku in pisavi, kadar je to možno, s kontrolirano vstopno točko, bodisi z normativno obliko imena bodisi z variantno obliko imena.

6.3.2.2 Pri transliteraciji je treba upoštevati mednarodni standard za transkripcijo.

6.3.3 Izbira normativne vstopne točke

Ime, izbrano za normativno vstopno točko za entiteto, mora temeljiti na imenu, ki entiteto nedvoumno identificira, bodisi da je to oblika imena, ki jo najpogosteje najdemo na pojavnih oblikah, bodisi splošno sprejeto ime, znano uporabnikom kataloga (npr. "konvencionalno ime"), ki ga najdemo v referenčnih virih.

6.3.3.1 Izbira normativne vstopne točke za osebo, rodbino, korporacijo
Če oseba, rodbina ali korporacija uporablja različna imena ali različne oblike imen, eno ime ali eno obliko imena za vsako

posamezno identiteto izberemo kot osnovo za normativno vstopno točko.

6.3.3.1.1 Kadar na pojavnih oblikah in/ali v referenčnih virih najdemo različne oblike imena in te različice ne temeljijo na različnih prikazih istega imena (npr. polne ali skrajšane oblike), izberemo

6.3.3.1.1.1 splošno znano (ali "konvencionalno") ime, kjer je to navedeno, in ne uradno ime, ali

6.3.3.1.1.2 uradno ime, kjer splošno znano ali konvencionalno ime ni navedeno.

6.3.3.1.2 Če je korporacija v različnih obdobjih uporabljala različna imena, pri katerih ne gre le za nepomembne različice imena, vsaka entiteta, ki jo identificira pomembna sprememba imena, velja za novo entiteto. Ustrezne normativne podatke za vsako entiteto moramo povezati, običajno to storimo s povezovanjem prejšnjih in kasnejših normativnih oblik imen korporacije.

6.3.3.2 Izbira normativne vstopne točke za delo in izrazno obliko Kadar ima delo več naslovov, enega izmed njih izberemo kot osnovo za normativno vstopno točko za delo oziroma izrazno obliko.

6.3.4 Oblika imena za normativno vstopno točko

6.3.4.1 Oblika osebnega imena

Kadar osebno ime sestoji iz več besed, izbira prve besede za normativno vstopno točko sledi pravilom države in jezika, ki sta najtesneje povezana s to osebo, in zaporedju, kakršnega najdemo na pojavnih oblikah ali v referenčnih virih.

6.3.4.2 Oblika rodbinskega imena

Kadar rodbinsko ime sestoji iz več besed, izbira prve besede za normativno vstopno točko sledi pravilom države in jezika, ki sta najtesneje povezana z rodbino, in zaporedju, kakršnega najdemo na pojavnih oblikah ali v referenčnih virih.

6.3.4.3 Oblika imena korporacij

Pri navajanju normativne vstopne točke za korporacijo uporabimo ime v takem vrstnem redu, kot ga najdemo v pojavnih oblikah ali v referenčnih virih, razen v naslednjih primerih:

6.3.4.3.1 pri političnoteritorialnih enotah mora normativna vstopna točka vsebovati sedanjo obliko imena ozemlja v jeziku in pisavi, ki najbolj ustrezata potrebam uporabnikov kataloga;

6.3.4.3.2 kadar ime korporacije samo po sebi izraža podrejenost ali podrejeno vlogo ali pa ne zadostuje za identifikacijo podrejenega telesa, se normativna vstopna točka začne z imenom nadrejenega telesa.

6.3.4.4 Oblika imena del oziroma izraznih oblik

Normativna vstopna točka za delo, izrazno obliko, pojavno obliko in enoto je lahko bodisi samostojni naslov bodisi kombinacija naslova in normativne vstopne točke za ustvarjalca (ustvarjalce) dela.

6.3.4.5 Razlikovanje med imeni

Če je potrebno, za razlikovanje med entiteto in drugimi entitetami z istim imenom v normativno vstopno točko za entiteto vključimo druge identifikacijske oznake. Če je ustrezno, lahko iste identifikacijske oznake vključimo v variantne oblike imena.

6.4 Variantna imena in variantne oblike imena

Kadar za normativno vstopno točko izberemo ime, so za kontroliran dostop potrebna tudi variantna imena in variantne oblike imena.

7 Osnove za učinkovito iskanje

7.1. Iskanje

Vstopne točke so tisti elementi v bibliografskih in normativnih zapisih, ki 1. omogočajo zanesljivo najdenje bibliografskih in normativnih zapisov ter z njimi povezanih bibliografskih virov ter 2. omejujejo rezultate iskanja.

7.1.1 Načini iskanja

Omogočeno mora biti iskanje in najdenje imen, naslovov in predmetov s pomočjo načinov, ki so na voljo v določenem knjižničnem katalogu ali bibliografski bazi podatkov (npr. s pomočjo polnih oblik imena, ključnih besed, fraz, krajšanja, označevalcev itn.).

7.1.2 Bistvene vstopne točke

Bistvene vstopne točke so tiste, ki temeljijo na glavnih atributih in odnosih posameznih entitet v bibliografskem ali normativnem zapisu.

7.1.2.1 Bistvene vstopne točke v bibliografskih zapisih so:

normativna vstopna točka za ime ustvarjalca ali ime prvega navedenega ustvarjalca, če je navedenih več,
 normativna vstopna točka za delo/izrazno obliko (ta lahko vključuje normativno vstopno točko za ustvarjalca),
 stvarni naslov ali njegovo nadomestilo za pojavno obliko,
 leto(a) izida ali objave pojavne oblike,
 kontrolirane predmetne oznake in/ali klasifikacijske številke za delo,
 standardne številke, označevalci in "ključni naslovi" opisane entitete.

7.1.2.2 Bistvene vstopne točke v normativnih zapisih so:

normativno ime ali naslov entitete,
 označevalci entitete,
 variantna imena in variantne oblike imena ali naslova entitete.

7.1.3 Dodatne vstopne točke

Atributi iz drugih delov bibliografskega opisa ali normativnega zapisa lahko služijo kot neobvezne vstopne točke ali kot pripomočki za izbiranje ali omejevanje pri iskanju.

7.1.3.1 Takšni atributi v **bibliografskih zapisih** so (a ne izključno):

- imena ostalih ustvarjalcev poleg prvega,
- imena oseb, rodbin in korporacij, ki ne nastopajo v vlogi ustvarjalca (npr. izvajalci),
- variantni naslovi (npr. vzporedni naslovi, čelni naslovi),
- normativne vstopne točke za serijske publikacije,
- označevalci bibliografskih zapisov,
- jezik izrazne oblike, utelešene v pojavnih oblikah,
- kraj izida,
- vrsta vsebine,
- vrsta nosilca.

7.1.3.2 Takšni atributi v **normativnih zapisih** so (a ne izključno):

- imena ali naslovi sorodnih entitet,
- označevalci normativnih zapisov.

7.2 Najdenje

Kadar je rezultat iskanja več zapisov z isto vstopno točko, morajo biti zapisi prikazani v logičnem zaporedju, kakršno ustreza uporabniku kataloga, po možnosti v skladu s standardom, ki ustreza jeziku in pisavi vstopne točke.

SLOVARČEK

Pričujoči slovarček vsebuje izraze, ki so v okviru Izjave o mednarodnih katalogizacijskih načelih uporabljeni v posebnem pomenu (in ne v pomenu običajne slovarske definicije). Na koncu so navedeni izrazi, ki so bili uporabljeni v Pariških načelih in nekdanjih katalogizacijskih pravilnikih in za katere bi sodelujoči na srečanju IME ICC radi poudarili, da jih v kontekstu Mednarodnih katalogizacijskih načel ne uporabljamo več.
 ŠP = širši pojem; OP = ožji pojem; SP = sorodni pojem

Atribut – lastnost entitete. Atribut je lahko lasten sami entiteti ali pa izvira od zunaj.
 (Vir: FRBR)

Bibliografski okvir – področje, ki obsega zbirke knjižnic, arhivov, muzejev in drugih informacijskih skupnosti.
 (Vir: IME ICC)

Bibliografski opis – zbir bibliografskih podatkov, ki identificirajo bibliografski vir.
 (Vir: prirejeno po ISBD)

Glej tudi Opisna katalogizacija (SP)

Bibliografski vir – entiteta znotraj knjižnice ali podobne zbirke del, ki je rezultat intelektualnih ali umetniških prizadevanj. Bibliografski viri v okviru modela FRBR so entitete 1. skupine: delo, izrazna oblika, pojavna oblika in enota.
 (Vir: IME ICC)

Bibliografski zapis – zbir podatkov, ki opisujejo bibliografski vir in omogočajo dostop do njega ter identificirajo sorodna dela in izrazne oblike.
 (Vir: IME ICC)

Bibliografsko pomemben – lastnost entitete, atributa ali odnosa, ki ima v kontekstu bibliografskih virov poseben pomen ali vrednost.
 (Vir: IME ICC)

Bistvena vstopna točka – vstopna točka v bibliografskem ali normativnem zapisu, ki temelji na glavnem atributu ali odnosu, v katerem je entiteta, ter omogoča najdenje in identifikacijo tega zapisa.
 (Vir: IME ICC)

Glej tudi Dodatna vstopna točka (SP), Vstopna točka (ŠP)

Dejavnik – oseba (avtor, založnik, kipar, izdajatelj, režiser, skladatelj itn.) ali skupina (rodbina, organizacija, korporacija, knjižnica, orkester, dežela, federacija itn.) ali avtomatska naprava (vremenska hišica, računalniški program za prevajanje itn.), ki ima v življenju vira neko vlogo.
 (Vir: DCMI Agents Working Group, delovna definicija, prirejena)

Glej tudi Ustvarjalec (OP)

Delo – intelektualna ali umetniška stvaritev (se pravi, intelektualna ali umetniška vsebina).
 (Vir: FRAD, FRBR, priredba IME ICC)

Dodatna vstopna točka – vstopna točka, ki jo lahko uporabimo poleg osnovne vstopne točke za učinkovitejše iskanje bibliografskih in normativnih podatkov.
 (Vir: IME ICC)

Glej tudi Osnovna vstopna točka (SP), Vstopna točka (ŠP)

Dogodek – dejanje ali dogajanje.

(Vir: FRAD (dogodke, ki ne veljajo za korporacije, obravnavamo kot teme), FRBR)

Enota – posamezni primerek pojavne oblike.

(Vir: FRAD, FRBR)

Entiteta – kar ima edinstven in individualni značaj; kar obstaja neodvisno in ločeno od drugega; abstrakcija, idejni koncept, miselni objekt, transcendentalni objekt.

(Vir: Webster's 3rd)

Primeri entitet v FRBR in FRAD vključujejo produkte intelektualnih ali umetniških prizadevanj (delo, izrazna oblika, pojavna oblika in enota); dejavnike (se pravi osebe, rodbine, korporacije), ki so odgovorni za intelektualno ali umetniško vsebino, za izdelavo in razširjanje vsebine v fizični obliki ali pa posedujejo skrbništvo nad izdelkom; temo dela (delo, izrazna oblika, pojavna oblika, enota, oseba, rodbina, korporacija, pojem, predmet, dogodek, kraj).

(Vir: IME ICC)

Ime – črka, beseda ali več besed in/ali črk, po katerih je entiteta poznana. Vključuje besede/črke, ki označujejo osebo, rodbino, korporacijo; vključuje izraze, ki poimenujejo pojme, predmete, dogodke ali kraje; vključuje naslov, s katerim je poimenovano delo, izrazna oblika, pojavna oblika ali enota. Uporablja se kot osnova vstopne točke.

(Vir: definicija FRBR, priredba FRAD)

Glej tudi **Izbrano ime (OP), Kontrolirana vstopna točka (SP), Konvencionalno ime (OP), Normativna oblika imena (OP), Variantna oblika imena (OP), Vstopna točka (SP)**

Izbrano ime – ime entitete, izbrano na podlagi pravil in standardov, ki služi kot osnova za oblikovanje normativne vstopne točke do entitete.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi **Ime (ŠP), Konvencionalno ime (SP), Normativna oblika imena (SP), Normativna vstopna točka (SP)**

Izrazna oblika – intelektualna ali umetniška izvedba dela.

(Vir: FRAD, FRBR)

Ključni naslov – edinstveni naslov, ki ga kontinuiranemu viru določijo znotraj mreže centrov ISSN in je neločljivo povezan s številko ISSN. Ključni naslov je lahko enak stvarnemu naslovu ali pa mu, zato da se razlikuje od drugih enakih naslovov, dodamo element, ki ga označuje ali opredeljuje, na primer ime izdajatelja, kraj izdaje, vrsto izdaje.

(Vir: ISBD)

Kontrolirana vstopna točka – vstopna točka, zabeležena v normativnem zapisu.

(Vir: prirejeno po GARR)

Kontrolirane vstopne točke vključujejo normativne oblike imen ter tiste, ki so določene kot variantne. Le-te lahko:

- temeljijo na osebnih in rodbinskih imenih ter imenih korporacij;
- temeljijo na imenih (se pravi naslovih) del, izraznih oblik, pojavnih oblik in enot;
- so kombinacija dveh imen, kot v primeru vstopne točke v obliki ime/naslov pri delih, katerih naslov vključuje ime ustvarjalca;
- temeljijo na izrazih za dogodke, predmete, pojme in kraje;
- temeljijo na označevalcih, kot so standardne številke, klasifikacijske oznake itn.

Samemu imenu lahko dodamo še druge podatke (npr. letnice), da razlikujemo med entitetami z identičnimi ali podobnimi imeni.

(Vir: FRAD – v nadaljevanju je poudarjeno, da se model osredišča na imena in izraze, ki so kontrolirani z normativno datoteko.)

Glej tudi: Ime (SP), Nekontrolirana vstopna točka (SP), Normativna vstopna točka (OP), Variantna oblika imena (OP), Vstopna točka (ŠP)

Konvencionalno ime – neuradno ime, po katerem je znana korporacija, kraj ali predmet.

(Vir: prirejeno po reviziji AACR2 iz leta 2002, Slovarček)

Glej tudi: Ime (ŠP), Normativna oblika imena (SP), Variantna oblika imena (SP)

Korporacija – organizacija ali skupina ljudi in/ali organizacij, ki jo identificira določeno ime in deluje oziroma more delovati kot enota.

(Vir: prirejeno po FRAD, FRBR)

Kraj – lokacija.

(Vir: FRBR)

Nekontrolirana vstopna točka – vstopna točka, ki ni kontrolirana z normativnim zapisom.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi Kontrolirana vstopna točka (SP), Vstopna točka (ŠP)

Normativna oblika imena – oblika imena, ki jo izberemo kot normativno vstopno točko do entitete.

Glej tudi Ime (ŠP), Izbrano ime (SP), Konvencionalno ime (SP), Normativna vstopna točka (SP), Variantna oblika imena (SP)

Normativna vstopna točka – izbrana kontrolirana vstopna točka do entitete, določena in oblikovana v skladu s pravili in standardi.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi Izbrano ime (SP), Kontrolirana vstopna točka (ŠP), Normativna oblika imena (SP), Variantna oblika imena (SP), Vstopna točka (ŠP)

Normativni zapis – zbir podatkov, ki identificirajo entiteto in omogočajo dostop do normativne vstopne točke ali prikaz katerekoli vstopne točke.

(Vir: IME ICC)

Normirana vstopna točka

Glej Normativna vstopna točka

Odnos – specifična povezava med entitetami ali njihovimi primerki.

(Vir: temelji na FRBR)

Opisna katalogizacija – del katalogizacije, ki preskrbi tako opisne podatke kot tudi vstopne točke, ki niso povezane z vsebino.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi: Bibliografski opis (SP), Vsebinska katalogizacija (SP)

Oseba – posameznik ali posamezna identiteta, ki pripada posamezniku ali skupini ali jo privzameta.

(Vir: FRBR, prirejen v FRAD, priredba IME ICC)

Označevalec – številka, koda, beseda, besedna zveza, znak, znamenje itn., ki je povezano z entiteto in omogoča razlikovanje med posameznimi entitetami znotraj področja, kjer je označevalec veljaven.

(Vir: FRAD)

Pojavna oblika – utelešenje izrazne oblike dela.

(Vir: FRAD, FRBR)

Pojavna oblika lahko obsega zbirko del, posamezno delo ali sestavni del le-tega. Pojavna oblika lahko obsega eno ali več fizičnih enot.

(Vir: IME ICC)

Pojem – abstrakcija ali ideja.

(Vir: FRAD (v povezavi s temami), FRBR)

Predmet – stvar.

(Vir: FRBR)

Rodbina – dve ali več oseb, ki so povezane po rojstvu, poroki, posvojitvi ali po podobnem zakonitem razmerju ali pa se same predstavljajo kot rodbina.

(Vir: FRAD, prirejen po IME ICC)

Ustvarjalec – oseba, rodbina ali korporacija, odgovorna za intelektualno ali umetniško vsebino dela.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi: Dejavnik (ŠP)

Variantna oblika imena – oblika imena, ki ni izbrana za normativno vstopno točko do entitete. Lahko jo uporabljamo za dostop do normativnega zapisa za entiteto ali pa za povezavo do normativne vstopne točke.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi Ime (ŠP), Kontrolirana vstopna točka (ŠP), Konvencionalno ime (SP), Normativna oblika imena (SP), Normativna vstopna točka (SP), Vstopna točka (ŠP)

Vrsta nosilca – oznaka formata medija in fizične oblike nosilca za shranjevanje skupaj z vrsto posredne naprave, ki je potrebna za gledanje, predvajanje itn. vsebine vira. Vrsta nosilca je atribut pojavne oblike.

(Vir: prirejeno po slovarčku RDA iz januarja 2008)

Vrsta vsebine – oznaka, ki pojasnjuje osnovno komunikacijsko obliko, prek katere je izražena vsebina, in opredeljuje človeški čut, s katerim jo je mogoče dojemati. Vrsta vsebine je atribut dela in izrazne oblike.

(Vir: prirejeno po slovarčku RDA iz januarja 2008)

Vsebinska katalogizacija – del katalogizacije, povezan s kontroliranimi predmetnimi oznakami in/ali klasifikacijskimi številkami.

(Vir: IME ICC)

Glej tudi: Opisna katalogizacija (SP)

Vstopna točka – ime, pojem, kodiran podatek itn., s pomočjo katerega iščemo bibliografske ali normativne podatke in jih identificiramo.

(Vir: definicija GARR, priredba FRAD in IME ICC)

Glej tudi Dodatna vstopna točka (OP), Ime (SP), Kontrolirana vstopna točka (OP), Nekontrolirana vstopna točka (OP), Normativna vstopna točka (OP), Osnovna vstopna točka (OP), Variantna oblika imena (OP)

Zbirka – 1. dejanska ali virtualna skupina dveh ali več del v kombinaciji ali skupni izdaji; 2. dejanska ali virtualna skupina bibliografskih virov, ki jih hrani ali ustvari določena institucija.
(Vir: IME ICC)

Viri

AACR2 – *Anglo-American Cataloguing Rules* . – 2nd edition, 2002 revision. – Ottawa : Canadian Library Association ; London : Chartered Institute of Library and Information Professionals ; Chicago : American Library Association, 2002–2005.

DCMI Agents Working Group – Dublin Core Metadata Initiative, Agents Working Group. Pridobljeno s spleta, 2003 (delovne definicije): <http://dublincore.org/groups/agents/> Končno poročilo dostopno na spletu: <http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/#classes-Agent>

FRAD – *Functional Requirements for Authority Data: A Conceptual Model – Final Report*, 2008.

FRBR – *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19). Dostopno na spletni strani IFLE:

<http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (september 1997, dopolnjeno in popravljeno februarja 2008).

GARR – *Guidelines for Authority Records and References*. 2nd ed., rev. – Munich : Saur, 2001. (IFLA UBCIM publications new series; v. 23). Dostopno na spletu:

<http://www.ifla.org/VII/s13/garr/garr.pdf>

IME ICC – IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (1st–5th : 2003–2007), priporočila sodelujočih

ISBD – *International Standard Bibliographic Description (ISBD): preliminary consolidated edition*. – Munich : Saur, 2007. (IFLA Series on Bibliographic Control, v. 31) Dostopno na spletu:

http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD_consolidated_2007.pdf

RDA – *Resource Description and Access. Glossary Draft*. 5JSC/Chair/11/Rev (Jan. 2008, Table 1) Dostopno na spletu: <http://www.collectionscanada.gc.ca/jsc/rda.html#drafts>

Webster's 3rd – Webster's Third New International Dictionary. – Springfield, Mass. : Merriam, 1976.

Izrazi, ki niso več v uporabi

Bibliografska enota *Glej* **Pojavna oblika**

Enotni naslov *Glej* **Ime, Normativna oblika imena, Normativna vstopna točka**

Kazalka *Glej* **Variantna oblika imena**

Značnica *Glej* **Kontrolirana vstopna točka, Normativna vstopna točka**

Resolucija IME ICC 2008

Sodelujoči v okviru IME ICC izjavljajo, da bodo

- naredili potrebne uredniške popravke besedil, ki so jih sprejeli sodelujoči v okviru IME ICC
- posredovali besedilo vsem, ki določajo pravila, in vsem IFLINIM organizacijam ter strokovnemu tisku
- uredili in objavili Izjavo o mednarodnih katalogizacijskih načelih in slovarček; oboje bo prosto dostopno na spletu
- skrbeli za nadaljevanje dela in besedilo prilagodili glede na FRAD in FRSAR, ko bosta končana, ter glede na razvijajoče se modele in sheme za katalogizacijske podatke
- ohranjali dokumentacijo IME ICC in obveščali o postopkih in rezultatih dela IME ICC.

Nadalje priporočamo, da se za vzdrževanje besedila in njegovo revizijo v približno petletnih intervalih zaradi potrebnih posodobitev zadolži Sekcija za katalogizacijo pri IFLI v sodelovanju s širšo informacijsko skupnostjo.

Prevedli: Irena Kavčič in Dunja Kalčič, Narodna in univerzitetna knjižnica